І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXIX. Ч. 85. ЦЕНТІВ 12 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 5-го ТРАВНЯ (MAY) 1962 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 85. VOL. LXIX.

КЕННЕДІ ДОРУЧИВ ЗМЕНШИТИ ПРОДУКЦІЮ АТОМОВОЇ ЗБРОЇ

МАЮТЬ ЗМЕНШИТИ ПРОДУКЦІЮ МАЛОЇ АТОМОВОЇ ЗБРОЇ, ЩО ЇЇ ВЖИВАЄ ПІХОТА

Вашингтон. — 3-го травня президент Кеннеді видав зарядження департаментові оборони, щоб зменшити продукцію атомової зброї, головним чином малої, якої мають вживати піхотинці на полі бою. Але дотеперішні великі запаси цієї зброї не будуть порушені. Це зробив Президент тому, що ЗДА мають вже досить цієї зброї, і тому не треба її продукувати в такій скількості, як досі. Гадають, що зменшення цієї продукції сталося ще й тому, що уряд турбується тим, що поширення атомової зброї аж до батальйонів і сотень включно творить небезпеку припадкової експлозії цієї зброї, або незаконного її вжиття під час вибуху міжнародного конфлікту. Ця проблема турбує уряд вже від довшого часу. Спільна Конгресова Комісія Атомової Енергії перевела два роки тому слідство в цій справі, і внаслідок цього збільшено охоронні засоби при військових з'єднаннях в Европі. Комісія передала тоді звіт Президентові, який був видав відповідні зарядження. Тепер число атомової зброї у військових з'єднаннях значно збільшилось. Давніше мали вжити цієї зброї тільки для стратегічних цілей, у зв'язку з операціями летунства і фльоти, а тепер мала атомова зброя є приділена до всіх фронтових з'єднань піхоти включно до компаній. Більше число атомової зброї мають і військові з'єднання американських європейських союзників, хоч контролю над нею мають ЗДА. Ще за президента Айзенгавера вирішили були, що цієї малої атомової зброї можна буде вживати в так званих малих війнах, як тактичної зброї. Цю засаду прийняв і уряд президента Кеннеді, але з деяким застереженням. Уряд Кеннеді приклав більшу вагу до розбудови звичайної зброї для ведення накинених ворогом малих воєн, уважаючи, що вжиття атомової зброї в малих конфліктах могло б бути небезпечне, а декколи й неможливе. Навіть під час безпосередньої зустрічі на фронті з совєтськими збройними силами, міркують у Вашингтоні, недоцільно було б вживати атомової зброї бо треба б ще залишити час на, можливо, мирне полагодження конфлікту дипломатичним способом. Тому не треба, щоб ЗДА і їх союзники вживали малої атомової зброї на фронті. Але є острах, що деякий командант не міг би стриматися від того, щоб не покористуватися нею для осягнення швидшого успіху. Згідно з законом тільки Президент може дозволити скористати з атомової зброї.

Пропонують зорганізувати Крайову Шкільну Раду

Вашингтон. — Комісар освіти ньюйоркського стейту д-р Джеймс Е. Аллен, зізнаючи в Палатній Підкомісії в справах загальної освіти, пропонував зорганізувати Крайову Шкільну Раду у Вашингтоні. Він казав, що ціллю цієї Ради було б: визначувати ширші виховні цілі для цілої країни та впливати на стейти в ділянці освіти таким способом, щоб їм дораджувати, не наказуючи. Комісар Аллен пропонував, щоб президент Кеннеді найменував найздібніших фахівців із цілої країни та з різних кол громадянства. Аллен домагається, щоб була самостійна урядова агенція, яка займалася б тільки освітою, і яка могла б бути незалежною від короткоразових політичних боїв, що відбуваються між партіями, або навіть між окремими групами в тій самій партії. Уряд виховання ЗДА повинен бути незалежною федеральною агенцією. Крайова Шкільна Рада координувала б виховно-шкільну працю в стейтах та була б авторитетом для всіх, бо в ній працювали б фахівці.

Колишній директор бюджету закликає бізнесменів боротися проти „надмірної демократії"

Вашингтон. — Колишній директор бюджету за президента Айзенгавера Моріс Г. Стенс, промовляючи на річних зборах Торговельної Палати ЗДА, закликав бізнесменів до того, щоб повели боротьбу проти „надмірної демократії", яка підтримує великі федеральні видатки. Стенс твердить, що федеральний уряд змагає до того, щоб опікуватися людьми від колиски до гробової дошки, чим порушує суверенні права стейтів, та розбудовує центральну бюрократію, яка має зайняти місце стейтового та міського самоврядування. Стенс закликав бізнесменів, щоб не погоджувалися на деякі запропоновані урядом законопроєкти навіть якби це було зі шкодою для фінансових інтересів бізнесменів. Сенатор - демократ із Вірджінії Гаррі Ф. Бирд виступив проти надмірних федеральних видатків і заявив, що федеральний дефіцит в цьому фінансовому році, що кінчається 30-го червня, буде на один більйон більший, як передбачає уряд президента Кеннеді.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Кеннеді** разом із дружиною 2-го травня приймав в Білому Домі 277 закордонних дипломатів та американських урядовців. Між гістьми був і новий совєтський амбасадор Анатолій Ф. Добринін, який довший час розмовляв із Президентом і його дружиною та з генеральним прокурором Робертом Ф. Кеннеді і його дружиною. На прийнятті також і танцювали, грала оркестра фльоти.

● **Німецький науковець** д-р Гайнц Домбровскі, доповідаючи на зборах Академії Наук в Ню Йорку, твердив, що вдалося оживити бактерії, які зберігалися в покладі солі на Сибірі 650 мільйонів років. Інший науковець доповідав про те, що в озері Супірьор виконали вивозу тварину з-перед двох більйонів років. Це значить, що так давно вже існувало життя на Землі.

● **Уряд президента Кеннеді** є проти того, щоб перепис населення відбувався щоп'ять років, як цього бажають деякі стейти, міста та бізнесмени. Згідно з конституцією перепис населення відбувається щодесять років, востаннє 1960-го року.

● **В березні** цього року число цивільних федеральних урядовців виносило 2,441,800, на 5,075 більше, як в лютому ц. р.

● **Секретар фльоти** Фред Корт повідомив, що з днем 1-го червня 4 бойові кораблі Сант Дакота, Індіяна, Массачусетс і Алабама будуть скреслені зі списка фльоти і продані як старе залізо. Ці кораблі з другої світової війни вже не є в активній службі.

● **Демократичні провідники** Конгресу говорять про те, що цьогорічна сесія буде дуже довга. Сенатський демократичний провідник сен. Майк Менсфілд сказав, що Сенат працюватиме до початку вересня (до Дня Праці 3-го вересня). Провідник демократів в Палаті Репрезентантів конгресмен Карл Алберт гадає, що Конгрес закінчить працю вчасніше.

Ґленн і Тітов відвідали Білий Дім і виступали на конференції науковців

Американський астронавт полк. Ґленн (перший зліва) з дружиною Анною вітається з совєтським астронавтом Тітовим.

Вашингтон. — Американський астронавт полк. Джан Г. Ґленн, Юн. і совєтський астронавт майор Герман С. Тітов, який відвідує тепер ЗДА, були в четвер, дня 3 травня ц. р. гістьми президента Кеннеді в Білому Домі і виступали разом на конференції американських і чужоземних науковців й інформували їх про перебіг своїх космічних летів, подаючи при цьому деякі нові подробиці. Так, наприклад, Тітов поінформував учасників цієї конференції, що його кабіна була випущена з допомогою могутнього бустеру і багаточастинної ракети із 6 моторами із тотальною енергією 1.320,000 фунтів. Говорив теж Тіто, що він контролював лет своєї кабіни ручно під час двох летів навколо Землі, і що його серце під час вилету мало 115 ударів на мінуту. Полковник Ґленн і його дружина Анна супроводили Тітова і його дружину Тамару не тільки в Білому Домі, але й під час оглядання Вашинґтону.

Переслали перші телевізійні передачі за допомогою сателіта

Вашингтон. — Летунство повідомило аж тепер, що ще 24 і 26 квітня ц. р. вдалося переслати перші телевізійні передачі за допомогою сателіта „Ехо І" з Каліфорнії до Массачусетс. Передані хвилі йшли 1.000 миль вгору до сателіта „Ехо І", який вже два роки кружляє довкола Землі, а звідтам були передані на хвилю в стейті Массачусетс. Сиґнали мандрували від 3.000 до 4.000 миль, щоб зробити 2.700 миль, що є віддалю в простій лінії Каліфорнії від Массачусетсу. Після повідомлення про цей успіх Палата Репрезентантів негайно ухвалила більшістю 354-ох до 9-ох голосів урядовий законопроєкт про світову комунікаційну систему за допомогою сателітів. Цей законопроєкт переслали до Сенату, де його напевно ухвалять ще на цій сесії. Згідно з урядовим проєктом приватні комунікаційні корпорації будуть очолювати участь ЗДА у світовій комунікаційній системі сателітів. Перша телевізійна передача за допомогою сателіта відбулася таким способом: вона почалася в польовій станції Массачусетського Технологічного Інституту, що є при Лябораторії Лінкольна в Кемп Парку в Каліфорнії. Перший образ був простий, бо складався з трьох початкових ініціялів Массачусетського Технологічного Інституту — М. Т. І. Передача вдалася, її переслали з сателіт і переслав на Землю, але образ був трохи невиразний, бо сателіт „Ехо" вже два роки кружляє і він мав до цього часу бути знищений.

Наукове Товариство ім. Шевченка видало „Історію українського кіна" Б. Береста

Ню Йорк. — Виданням Наукового Товариства ім. Шевченка, як 7-ме число його Бібліотеки Українознавства появилася розкішним виданням (кварто на 272 сторінок) „Історія українського кіна" українського кінознавця Бориса Береста. Книга багато ілюстрована діяграмами і фотосвітлинами і подає історію українського кіна від його зв'язання з українським театром початках в 1896-1907 р.р. і зародження кінопродукції в Україні в 1907-1917 роках аж до останнього часу під Совєтами, як теж поза межами України у ЗДА і в інших краях світу. Окремі розділи присвячені відомому українському кінорежисерові Олександрові Довженкові і його методі, й українцям в Голлівуді. Книга попереджена вступом автора й коротким нарисом про історію світової кінематографії. Видання доповнене фільмографією-показником українських повнометражних і документальних фільмів, почавши від 1896 року, показниками імен і фільмів, списком використаної літератури та резюме англійською мовою.

● **Будівельні контракти** на більші суми в перших 4-х місяцях цього року виносили дол. 7.1 більйона, на 6 відсотків більше, як в тому самому часі минулого року.

Адв. Ю. Волинець переобраний на голову Дирекції УНДому в Ню Йорку

Ню Йорк. — В четвер 3-го травня ц.р. відбулося перше засідання новообраної Дирекції Українського Народного Дому в Ню Йорку, на якому, у присутності 19-ох членів Дирекції на всіх 21, одноголосно переобрано адвоката Юрія Волинця на голову. До нової 9-членної Екзекутиви ввійшли такі члени Дирекції: Роман Баранський — 1-ий заступник голови, проф. Михайло Лисоґір — 2-ий заст. голови, інж. Іван Коґут — секретар, Іван Винник — скарбник, адв. В. Стек — правний дорадник, та Володимир Баранецький, інж. Мирослав Лепкалюк і ред. Іван Кедрин-Рудницький. До Контрольної Комісії ввійшли: адв. Іван Флис — голова та Іван Ґелетій, Євген Стахів, інж. Авґустин Сумик і дир. Микола Чопик. Після того Дирекція УНДому розглянула низку актуальних справ і прийняла відповідні постанови, створивши, між іншими справами, Правничу Комісію, до якої ввійшли члени Дирекції — адвокати Ю. Волинець, Я. Падох, В. Стек, І. Флис і Ст. Ярема.

> *„ПЛАСТОВА ВАТРА"*
> Сторінка Пластової молоді, що була готова до друку в цьому числі, не могла появитися з технічних причин. Вона буде надрукована впродовж наступного тижня.

Рада Безпеки ОН розглядає конфлікт Індії й Пакістану про Кашмір

Об'єднані Нації. — Перервані напримкінці минулого тижня наради Ради Безпеки Об'єднаних Націй над скаргою Пакістану проти Індії в справі ніби задуманого наїзду на пакістанську частину Кашміру відновились в минулу середу 2 травня ц. р. Представник Пакістану Мохаммед Зафрулла-хан з'ясовував впродовж чотирьох годин історію пакістансько - індійського конфлікту за Кашмір. Цей конфлікт триває вже 14 і пів року, від часу поділу колишньої коронної колонії Британії Індії на Пакістан і Індію. Індія займає нині дві треті Кашміру, включивши їх в свою державу з індійською конституцією, а одну третю має Пакістан. З уваги на сдність мусульманської віри Пакістан зголошує вічну претенсію до Кашміру, при чому моральна сила пакістанських аргументів сильніша, бо Пакістан погоджується на плебісцит в Кашмірі, на роз'ємчий суд, на Міжнародній Трибунал чи будь - яке посередництво, яке буде по нутру й Індії. Індія постійно відкидала всі ці пропозиції. Тепер її представник в Раді Безпеки, відомий міністер оборони Крішна Менон, який здобув собі порочну славу, як адвокат комуністичного Китаю в ОН, заявив знову, що Індія відкидає плебісцит, роз'ємчий суд і по середництво, бо Кашмір включений до Індії, є „і" територією.

Британія заклинає СССР в Женеві „реально підійти" до справи роззброєння

Женева. — На засіданні міжнародної конференції роззброєння у Женеві, відновленої в минулу середу після перерви з кінця минулого тижня, британський представник Джозеф Ґодбер натаврував совєтське становище, яке полягає вічно на негуванні всіх інших проєктів за винятком совєтського та яке внеможливлює будь-яке порозуміння внаслідок свосї негативної позиції до будь-якої міжнародної контролі. Якщо Совєтський Союз — казав Ґодбер — дійсно бажає собі загального і тотального роззброєння, то він повинен або сам представити реалістичні пропозиції, або бодай виявити заінтересованість в міжнародних пропозиціях. Правда, що з його дотеперішніх заяв, які посунули б справу вперед. Проте британські кола правді стверджували утопійність і повний брак реальних моментів у совєтському проєкті на генеральне і тотальне роззброєння впродовж чотирьох років, не зробили ніякого враження на Валеріяна Зоріна. Він навіть не відповідав на ті його закиди, а продовжував атакувати американський проєкт, як ніби дальше вимагання, щоб під плащиком міжнародної контролі над збройним станом країн переводити шпигунську роботу. Водночас він закидав Америці, що брак згадки в американському проєкті про скасування заморських баз Америки означає бажання зберігати ті бази, як „випадкові брами" для затакування Совєтів. Все ж, СССР не виступає ні з тієї конференції ні з комісії для припинення атомових експериментів.

Між Індією і комуністичним Китаєм значно погіршились взаємини

Ню Делі. — Індійські й комуно - китайські лідери обмінялися закидами одні одним щодо агресії. Індійський прем'єр Джавагарлал Неру у 1½-годинній відповіді на закиди опозиції пред'явив сім індійських та п'ять комуно-китайських нот із взаємними оскарженнями щодо порушення кордону. Неру заявив, що він мусить піддати під сумнів реальну вартість комуно - китайських заяв щодо бажання мирно співжити з іншими азійськими країнами, бо — мовляв — дійсність виявляє щось інше. Неру пояснював кожну з індійських нот, зв'язаних з конкретними випадками китайського порушування кордонів, при чому остання нота 18 квітня ц. р. стверджувала, що в січні ц. р. два комуно - китайські службовики, перекладач і дві чоти китайських вояків вмаршували до індійського села Рої за пів милі на південь від Лонгю, навівши страх на село і ціле довкілля населення. Неру заявив, що вздовж 2.000 милевого індійсько - китайського кордону збільшено індійські стежі й станиці та що Індія має тепер в прикордонній смузі поважну кількість військ, готових відперти китайський наступ. З свого боку комуно - китайський уряд закинув Індії, що вона встановила свої військові станиці на території провінції Сінкіянгу. Коментатори стверджують, що це вперше індійський прем'єр Неру так гостро публічно виступив проти комуністичного Китаю, закинувши йому дволичність.

● **Марокканський міністер** Аллах ель Фассі закинув Мавританії, що вона затаює вибух революції в Мавританії. Він заявив, що мавританський прем'єр Моктар Оулд Даддах править по - диктаторськи терором, і твердив, що коли б у Мавританії переведено плебісцит, то більшість мавританців заявилася б проти того уряду та за приєднання до „братнього" Марокко. Марокко не визнає суверенності мавританської держави, що її вважає частиною марокканської території.

Відомий шахіст Стефан Попель став професором стейтового університету в Норт Дакоті

Фарґо, Норт Дакота. — Юнайтед Пресс Інтернешенел повідомила, що відомий український шахіст в цій країні, Стефан Попель, який належить до 15-ох „шахових майстрів" ЗДА, став професором французької мови в Стейтовім Університеті Північної Дакоти. 56-річний професор від кінця другої світової війни перебував в Парижі у Франції, де працював як журналіст і шахіст, здобуваючи чемпіонат Парижу в роках від 1948 до 1955 року, коли виїхав до ЗДА. В цій країні жив в Дітройті і як шахіст був переможцем шахового турніру в Мілвокі в 1958-му році і в Шикаго в 1960-му році. Професор Попель є одружений і є батьком трьох дітей. В пресовому повідомленні підкреслюється, що Стефан Попель, це українець, який залишив рідний край, втікаючи перед російською комуністичною інвазією в 1944-му році, і що він володіє 7-ма мовами.

„Веселий Львів" у Філядельфії

Філядельфія. — В суботу дня 5 травня ц.р. в Горожанському Клюбі у Філядельфії відбудеться виступ широко відомого ансамблю „Веселий Львів", відновленого 5 років тому на Союзівці. В цьому виступі, першому на терені Філядельфії, візьмуть участь Ірина і Юрій Лаврівські, Марія Лисяк, Ярослав-Пінот Рудакевич при музичному супроводі Зої Маркович і при співпраці місцевих мистецьких сил. Цілком нова програма охоплює скечі, сатиричні монологи, настрої сценки і пісні та гумористичні виступи з текстами Е. Козака, Б. Нижанківського, О. Лисяка, О. Курочки й ін.

АЛЬЯНТИ ПОГОДЖУЮТЬСЯ НА ДАЛЬШІ РОЗМОВИ З СССР ПРО БЕРЛІН

ЗДА Й БРИТАНІЯ ПРОПОНУЮТЬ ПОШИРЕННЯ ПРАВ НАТО В АТОМОВИХ СПРАВАХ

Атени. — Державний секретар Дін Раск у своїх двократних довгих розмовах з міністрами закордонних справ Британії, Франції й Західньої Німеччини за „діловим сніданком" і таким же обідом, напередодні офіційного відкриття Міністерської Ради НАТО в столиці Греції, дістав повну згоду від своїх західньо-европейських колег на продовжування розмов з совєтським амбасадором у Вашинґтоні Анатолієм Добриніним у справі Берліну. За газетними твердженнями, західньо-німецький міністер закордонних справ д-р Ґергард Шредер мав заявити, що З'єднені Держави є найможливішим союзником Західньої Німеччини і вона не має ніяких підстав підозрівати, що ЗДА нехтуватимуть німецькими інтересами в своїх розмовах з большевиками. Становище Шредера в розмовах з Раском було буцім-то куди лагідніше і спокійніше, ніж можна було сподіватися на підставі алярмуючих газетних інформацій про нібито гостру опозицію Західньої Німеччини проти нових американських суґестій на мирне розв'язання спору з Москвою за Західній Берлін. Західньо-німецькі керівні кола буцім-то признали рацію американським арґументам, що коли Західня Німеччина веде жваві торговельні взаємини з комуністичною Східньою Німеччиною та має з нею різні спільні комісії для технічних справ, як напр. комунікація, то нема рації виключати Східню Німеччину від участи в міжнародній контролі над західньо-берлінськими шляхами сполуки із Заходом та від участи в ширшій комісії двох частин поділеної Німеччини. Французький міністер закордонних справ Моріс Кув де Мурвіль буцім-то дав пізнати, що Франція не хоче бути „більш німецька, як сама Німеччина" й противиться всяким американським розмовам з Совєтами про Берлін. З другого боку, Совєти не виявляють бажання поступатися в таких своїх вимогах щодо Берліну які є зовсім неприйнятливими для Заходу. „Правда" з минулого четверга різко заатакувала державного секретаря Діна Раска за його заяву з 26 квітня ц.р., що справа залишення в Західньому Берліні західніх військових гарнізонів не є дискусійна.

„Правда" заявляє, що „зберігання у Берліні залишок останньої світової війни невідхильно веде до нової війни" і закидає З'єднаним Державам, що вони приймають неприхильницьку позицію в справі злагоди у Берліні, як займали її раніше. Американські коментатори припускають, що ця атака „Правди" стоїть у зв'язку з останньою розмовою Діна Раска з Добриніним, в якій державний секретар повторив, що три речі не є дискусійні: західні військові гарнізони в Західньому Берліні, вільний доступ до Західнього Берліну та господарська й політична свобода Західнього Берліну.

Поки західні міністри закордонних справ вели ще неофіційні розмови, міністри військових справ НАТО відбули в минулу середу вже першу нараду. Міністри оборони ЗДА й Британії задумують — за твердженням газет — запропонувати на дальших засіданнях Ради НАТО в Атенах, щоб всі членські держави НАТО дістали поширені права однаково в ділянці інформацій щодо скількости, родів і призначень атомової зброї ЗДА й Британії на західньо-європейських базах, як теж щодо вирішення, коли і як ця зброя має бути використана у випадку війни. Зате ЗДА є надалі проти створення з НАТО „третьої атомової сили" та погоджуються тільки передати під командування НАТО 5 атомових підводних човнів з ракетами „Поляріс". Всі ці речі дебатуються на тайних засіданнях міністрів військових справ і високих військовиків 15-х держав НАТО.

В Японії сталася страшна залізнична катастрофа: 142 вбитих

Токіо. — В минулий четвер — за далекосхідним часом це була вже п'ятниця 4 травня — сколась страшна залізнична катастрофа, в якій зударились аж три потяги. Спершу вантажний потяг наїхав на підміський потяг із шести вагонами, переповнених пасажирами, та спричинив вискочення його з рейок. Коли переляканій й поранені пасажири пробудились з першого враження, а багато їх вискочили вікнами на схил тору, в оті два потрощені потяги вдарив третій, також підміський потяг із 9-ма вагонами. Ця друга катастрофа спричинила найбільше жертв, при чому зучинило багато осіб, які вже видісталися назверх, бо під ударом того третього потягу злетіли з насипу вагонів двох перших. Загалом офіційно подано статистику: 142 особи згинули, а 185 було ранених. Катастрофа сталася в год. 9.30 вечора за три милі від центру Токіо.

У СВІТІ

● **Д-р М. Фрай - Зульцер**, керівник науково - технічного відділу, що його Об'єднані Нації заангажували були на голову швайцарської дирекції поліції, що його Об'єднані Нації заангажували були на голову слідчої комісії в справі таємничої летунської катастрофи з 17 вересня минулого року, в якій згинули генеральний секретар ОН Даг Гаммершельд, заявив, що завершене слідство не могло ствердити напевне причини катастрофи. Найбільш даних промовляє за тим, що літак розбився, бо раптово і загубив висоту, але виникла розмова міжнародної слідчої комісії, що літак обнижався майже 10 миль від летовища в Ндолі, в Родезії, і зачепив за верхів'я дерев. Комісія натаврувала місію ОН в Конґо, що не дала тому літакові охорони, та власті Родезії, що віднайшли рештки розбитого літака щойно в 15 годин після катастрофи.

● **До Москви** виїхала з Індонезії 20-членна місія на чолі з міністром закордонних справ і гуртом високих військовиків, щоб старатися за нові достави зброї і муніції. Москва напевне підтримуватиме індонезців в їх вимогах щодо Західньої Ґвінеї і буде нацьковувати її до війни проти Голляндії задля „визволення" Зах. Ґвінеї.

● **У Західній Німеччині** постав конфлікт між міністром народного господарства д-ром Людвіґом Ерґардом і дирекцією найбільшої німецької автомобільної фабрики Фольксваґен з приводу підвищення цін на її автомобілі на 50 до 97 долярів від авта. Ерґард зажадав відкликання тієї підвищки, фірма Фольксваґен відмовилась. Все ж, уряд робить такий натиск на ту компанію, що вона, мабуть, скасує проголошену підвищку цін, що нагадує недавній конфлікт президента Кеннеді з сталевим промислом в ЗДА.

● **У Південній Кореї** голова тамошньої керівної військової хунти генерал Чунґ Гі Парк звільнив з хунти генерала Чанґ До Юнґа, Юнґ був шефом штабу після революції, Чанґ До Юнґ і ще сімох інших високих старшин, засуджених військовим судом на смерть за спробу повалити хунту. Вони вже були помилувані. Генерал Чанґ До Юнґ був шефом штабу південно - корейської армії і першим головою революційної хунти, яка переведа була в минулому році військовий переворот. Потім арештовано його під закидом „контрреволюційних" затій. Багато військовиків ще перебуває у в'язниці.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Тривога й віра Айзенгавера

Промова, виголошена колишнім президентом ЗДА Двайтом Д. Айзенгавером у вівторок 1-го травня ц. р. в Абілене, в Кензасі, на відкритті бібліотеки його імени, буде записана в новітній історії З'єдинених Держав Америки, як один із найбільш характеристичних виявів американської духовости, відданости високим ідеалам, що лягли в основу розвитку й могутности американської нації.

Глибокою гордістю з величних традицій і слави З'єдинених Держав Америки, з чести і мужности великих мужів та провідників нації, що були завжди готові виконувати свій обов'язок і служити найперше всім, а не собі, і своїми чинами та поставою дали немеркнучі приклади майбутнім поколінням, була сповнена ця промова Айзенгавера.

Але водночас із цим пронизували цю промову нотки справжньої тривоги за сучасний моральний стан американської суспільности, тривоги, що подекуди Америка змінилася на гірше, що не така вже вона, як була колись, за Лінкольна і Вашингтона, чи хоч би в роки молодости самого ж Айзенгавера. Ствердивши, що від часу Громадянської війни в Америці подивугідно розвинулась наукова думка і величезний поступ зробив промисл, який надзвичайно високо підніс життьовий стандарт народу, президент Айзенгавер поставив разом із цим під знак питання, чи такого ж самого розвитку й поступу зазнали американські ідеали, аспірації, мораль американського народу. З деякою гіркістю згадував колишній президент про те, що красу колишнього менуету заступає не завжди гарний модерний „твіст", і з обуренням таврував „вульґарність, чуттєвість і непристойність", які проявляються в теперішніх п'єсах і фільмах, у книжках і журналах. Глибокою тривогою було сповнене питання Айзенгавера: що „сталося з нашими концепціями краси, пристойности і моралі"? Ствердивши, що американці „не мусять боятися долі Риму", значить занепаду цивілізації, культури і могутности їхньої країни, аж двічі повторив він, що тільки самі американці можуть завдати важкого удару Америці.

Проте, куди сильнішим мотивом в цілому виступі Двайта Д. Айзенгавера була його віра в сучасну і в майбутню силу Америки. „Америка сьогодні — сказав Айзенгавер — така ж сильна, як і має бути. Америка — найсильніша держава світу, і ніхто й ніколи із стороннього світу не переможе її, не спричинить їй поважної шкоди". Не зважаючи на деякий занепад моралі в сучасному житті, колишній президент висловив тверду віру в те, що інспірацію для духового відродження американці знайдуть у своїх матеріяльних досягненнях, і що духова сила і мораль країни залишаться завжди такими, як були вони в часах Лінкольна і Вашингтона. Ця сила жива в американській нації, передусім в американських матерях, світлим прикладом яких і для Айзенгавера і для його братів, і для широких кіл американського суспільства були такі жінки, як мати самого ж Айзенгавера, глибоко віруючі, сильні духом, що ніколи не визнавали поразки ні у малих, ні у великих речах і що в такій поставі виховали й виховують своїх синів, тих, що клали й кладуть основи американської могутности.

Присвячуючи своїй матері перші слова своєї промови і нав'язуючи до її принципу не визнавати поразки ні в малому, ні у великому, Двайт Д. Айзенгавер закінчив свою промову величним акордом, що, доки у З'єдинених Державах буде панівною саме така мораль, „Америка залишиться завжди наймогутнішою країною з найсильнішим правлінням і не потребуватиме боятися долі, що її зазнав Рим. Вона йтиме все вперед і вперед, до все міцнішого становища у світовому провідництві, аж поки всі люди не матимуть змоги втішатися справедливим миром, волею і свободою для всіх".

Скріплювання Заходу

Почавши від кінця минулого тижня, відбуваються в різних столицях вільного світу важливі наради в справі скріплення єдности Заходу. У Вашингтоні й Оттаві перебував британський прем'єр Гаролд Мекміллен, який обговорював з американськими й канадійськими державними мужами найактуальніші політичні й господарські проблеми нинішнього часу. У Лондоні відбулася конференція чотирьох членів Середньо-Східнього пакту (СЕНТО), себто Британії, Туреччини, Ірану й Пакістану, також з участю ЗДА. Від четверга цього тижня в Атенах у Греції відбуваються наради 15 міністрів закордонних справ і 15 міністрів оборони всіх держав - членів найбільшого західнього оборонного бльоку НАТО. Водночас до Вашингтону прибув австрійський канцлер Альфонс Горбах, який є речником також Швеції і Норвегії, себто тих трьох европейських невтральних країн західньої культури й орієнтації, які хочуть зберегти тісний економічно - культурний зв'язок із західнім світом, але без військово - політичних зобов'язань.

Усі ці наради ведуться між приятелями, які, проте, свою приязнь і єдність базують на узгіднюванні індивідуальних думок та інтересів. Досить поглянути на географічну мапу, щоб зрозуміти, що країни, розташовані над Тихим і Атлантійським океанами, над Середземним і Еґейським морями й над Перською затокою, що всі ці країни з відмінним господарським потенціялом та прерізною мілітарною силою не можуть мати на 100% тотожніх інтересів. Це стосується особливо господарської ділянки.

Але є спільна база, яка наказує всім тим країнам шукати єдности: це спільна для всіх їх приналежність до західньої культури і спільне їх відчуття загрози збоку Совєтського Союзу та міжнародного комунізму. Тому для всіх тих розмов, нарад і конференцій, хоч які вони інколи складні, характеристичні щирість і добра воля всіх учасників, без задніх думок, без взаємного недовір'я, без остраху, що один одного обманить, як це буває постійно в переговорах між представниками західніх країн і Совєтського Союзу. Є й друга основна різниця між цими внутрішньозахідніми та західньосхідніми нарадами: тут нема ніякої пропаганди, тут не гайнують часу на переливання фраз з пустого в порожнє, а ведеться наскрізь ділове обговорення конкретних практичних справ.

Як твердять західні коментатори, в цій останній серії внутрішньозахідніх розмов між державними мужами й дипломатами три найголовніші справи стоять на денному порядку: 1) узгіднення становища в справі Берліну у зв'язку з американсько - совєтськими дипломатичними „контактами"; 2) збільшення збройної сили НАТО чи то наземними й летунськими формаціями з т. зв. конвенціональною зброєю, чи передачею західньоевропейським країнам НАТО атомової зброї і 3) взаємини між 6-членним західньоевропейським бльоком Спільного Господарчого Ринку і іншими західніми країнами, які хочуть приступити туди в цілості чи частинно. Кожна з отих трьох точок — це властиво не одна справа, а цілий комплекс проблем. Наприклад, справа Берліну тісно пов'язана з проблемою Німеччини та безпеки цілої Европи, — з питанням атомової зброї для НАТО в'яжеться американське законодавство, амбіції Франції стати самостійною атомовою великодержавою і делікатна справа атомової зброї спеціяльно для Західньої Німеччини, — членство в Спільному Господарському Ринкові це не тільки економічна, але й суто політична проблема, бо той господарський бльок змагає також до політичної єдности.

Всі ці наради доказують, що Захід не стоїть на місці і не чекає пасивно, аж СССР його „здожене і випередить", але могутнішає політично, економічно й мілітарно.

ПАДАЮТЬ МОВНІ БАР'ЄРИ

Під таким заголовком подав женевський кореспондент відомого щоденника з Бостону „Ди Кришчен Саєнс Монітор" (в числі з 21-го квітня ц. р.) жмут фактів про переклади світової літератури, науки й публіцистики — за 1960-ий рік.

Міжнародна культурно - виховна організація, відома під назвою ЮНЕСКО, подає, що в 1960-му році до найбільш поширених творів, перекладених на різні мови світу, належать: Біблія і... твори Леніна. З клясичної літератури найбільш поширеними перекладами були комедії й трагедії Шекспіра. З повістей та романів найбільш популярними були твори Толстого і Жюля Верна, а третє й четверте місце зайняли Аґата Кристі і Достоєвський.

У звіті ЮНЕСКО, централя якої находиться в Женеві, читаємо, що 134 твори Шекспіра перекладено в 29-ох країнах світу, спадщину Толстого перекладено 122-ма мовами світу, майже таке саме число перекладів припадає на фантастичні твори Жюля Верна. Аматори сенсаційно - кримінальних повістей Аґати Кристі дістали її переклади в 109 мовах світу.

У якій країні світу зроблено найбільше перекладів у 1960-му році?

За статистичними даними ЮНЕСКО перед веде Совєтський Союз. Там перекладено 5.507 назв різних творів, з яких поважне число припадає на комуністичну пропаґандивну літературу. Далі за черго йдуть такі держави: Італія — 1.513 назв; Франція — 1.426; Еспанія — 1.416; ЗДА — 1.292; Голляндія — 1.287; Швеція — 1.075. Із сателітних держав друге місце після СССР займає Чехо - Словаччина числом 1.584 переклади. Внаслідок дивного і несправедливого культурного зрівняння в статистиці ЮНЕСКО обидві Німеччини подано разом. Загальна цифра перекладів в обидвох цих країнах становить 2.859.

Стара й висококультурна Англія могла похвалитися в згаданому звітовому році досить скромним числом чужомовних перекладів — ледве 411, в тому числі 186 творів з ділянки релігії. У ЗДА на 1.292 назви 205 перекладів зроблено з ділянок історії, біографії та географії. Першенство в перекладній тематиці з мистецтва і спорту припадає на Швайцарію.

Відрадним явищем є те, що й надалі найбільш шанована книга світу, Біблія, стоїть на першому місці в офіційному реєстрі перекладної літератури. У згаданому році появилося аж 258 перекладів - видань цієї Святої Книги, в прерізних версіях, здебільша канонічно - клясичних та популярно - народних. Щодо черговости після Біблії, як уже згадано, йдуть писання Леніна. За „батьком" сатанинського комунізму йде його „найвірніший учень", Нікіта Хрущов: на 211 мов і діялектів перекладено його „твори". Колишній корифей комунізму, Сталін, розвінчаний новим диктатором совєтського царства, діждався ледве сімох перекладів. Ясно, що Ленін і Хрущов перекладені на стільки чужих мов за державно - пропаґандивні заходи і гроші Москви.

Казки Ганса Християна Андерсена перекладено на 50 мов світу, казки братів Грімів на — 49 мов; ілюстровані оповідання для дітей американського „розвагового короля" Волта Діснея мали 28 переклади.

Нарешті цікава статистика: з якої мови світу було найбільше перекладів у 1960-му році?

В Японії, наприклад, на всіх перекладених 967 творів найбільше було французьких та англійських авторів. У Швеції першенство мали американські та англійські автори. В СССР на сірому кінці стоять видання з англійської мови. Там найбільшу рубрику в перекладній літературі становлять переклади з різних мов народів СССР на панівну російську мову і переклади з літератури „братніх народів" на „общепонятну" російську мову.

С. Т.

Американський журналіст нарікає на брак патріотизму в історичних підручниках

Ню Йорк. — Редактор щоденника „Питсбург Прес" В. В. Форстер надрукував статтю під заголовком „Чому не навчати патріотизму", в якій виступає проти новіших підручників історії, в яких не згадується про високопатріотичні моменти американської історії. Автор згадує ті зворушливі слова, якими говорив астронавт Джан Ґ. Ґлена, коли попри нього несли американський прапор, і додає, що нові підручники історії оминають ті місця, які мали б викликати в учнів патріотичні почуття, Видавець магазину „Дис Вік" Вілліям І. Ніколс переглянув 14 давніших і 45 новіших підручників історії і ствердив, що нові шкільні книжки, автори яких керуються „проґресивною виховною системою", не радо згадують про славні вислови американських героїв. В 11-ох на всіх 14 давніших підручниках наводиться слова Н. Гейла, які він сказав перед повішенням на шибениці: „Я тільки жалую, що маю лише одне життя, яке складаю в обороні батьківщини". Тільки один підручник на всіх новіших 45-ох книжок наводить ці слова. Патрик Генрі виголосив славне речення: „Дайте мені волю, або дайте мені смерть", і 12 старих підручників згадують його, а з нових тільки один! Автор запитує авторів нових шкільних книжок: „Звідки молодь має навчитися американського патріотизму?"

НАЙГЛИБШІ МРІЇ...

Найглибші мрії
і думки нечутні,
Щоб їх відбить —
немає таких слів.
Щоб у житті пізнати
серцем сутнє, —
Вслухайся до
нечутних голосів.

А скільки звуків,
ще не знаних нами
Лунають лиш
у тиші неземній...
Як дивимось ми
в небо вечорами,
Яка глибінь
у пісні мовчазній.

МИК. ТЕРЕЩЕНКО

З совєтської преси

РОЗІБРАЛИ КОЛГОСПНИХ ПОРОСЯТ

В „Ізвєстіях" з 31-го березня в статті „Куди дивиться прокурор" кореспондент з м. Сум на Україні, М. Штанько, пише, як в одному з колгоспів цього району колгоспниці на власну руку розібрали з колгоспу всіх поросят. Ось так переказує він телефонічну розмову з цього приводу районового прокурора: „Що таке? Так... Так. А коли управа збереться? Завтра ранком? Прийду. Обов'язково прийду. От так історія! — і вияснює кореспондентові: — Це голова колгоспу давонив. Небувалий випадок. Розумієте, викликали його до району, ну, він там і затримався. А по селі хтось пустив поголоску, що голову зняли з роботи. Завідувачка фарми Шевченкова — є там така — зібрала свинарок і каже: „Розбирайте, дівчата, поросят по хатах! Авансом, в рахунок додаткової оплати!" І розтягали всіх поросят. Дуже мені не хотілося б завтра до району їхати, але прийдеться. Деякі колгоспники по-різному ставляться до громадського добра. На цю тему треба б поговорити. Дуже серйозна тема..."

КИЇВСЬКІ МОРАЛІСТИ

Дві туристки з Москви вирішили відвідати Київ. Цілий день, — пише кореспондент „Ізвєстій" — ходили вони по вулицях чудового міста. А під кінець дня їм дуже захотілося їсти. В одному з ресторанів спробували вони пообідати, але їх строго запитали: „А де ваші мужчини?" — „А ми без мужчин, ми самі по собі", — відповіли туристки. — „Е, ні, без мужчин після шостої години вечора заходити жінкам невільно", — сказали їм. Це все — обурюється кореспондент — сталося в 1962-му році, в Києві, коли проблема жіночої емансипації в нашій країні вже остаточно розв'язана.

ХРУЩОВСЬКІ ДРУЖИННИКИ

Ось так описує кореспондент „Правди" (з 27-го березня) діяльність так званих народних дружин, „добровільних" загонів, які мають поборювати по містах і селах Совєтського Союзу хуліганство і злочинність, що набирають загрозливих розмірів:

„... І всюди помагають нам дружинники. В районі їх понад дванадцять тисяч. Партійні і комсомольські організації повсякденно допомагають дружинникам у їх роботі. В штабі району завжди повно людей. На стінах мапи, графіки, накази. Безперервно стукають писальні машинки та дзвонять телефони. Одержавши інструкції, люди виходять. Їх місце займають інші. Тут все продумано, все передбачено. Кожної хвилини тут можуть зорганізувати рейд, в якому візьмуть участь дві-три тисячі дружинників..."

МІНЯЮТЬ, КАРАЮТЬ...

Під таким заголовком пише про колгоспи Липово-Долинського району на Сумщині кореспондент „Радянської України" з 7-го квітня ц. р.:

„... Приїжджаємо до колгоспу „Зоря комунізму". Більшість сільсько - господарських машин стоять тут невідремонтовані. Продуктивність фарм низька. З початку року на корову надоєно лише 258 літрів молока. На свиноматку одержано всього-на всього 1.3 поросяти. Все це неґативно впливає на оплату праці колгоспників, на їх трудову дисципліну. Досить сказати, що з 799 працездатних тільки 109 виконали мінімум трудоднів. В сусідньому колгоспі за чотири роки змінилося чотири голови. Андрій Лаказа головував, наприклад, доти, поки не побудував собі в районі власного дому. А тоді подав заяву до райкому партії і, як кажуть, — бувайте здорові.. В колгоспі „За комунізм" колгоспники, крім брутальної лайки, самочинних дій і розправ від свого голови, нічого не бачать і не чують".

Усе це називає кореспондент „тривожними сигналами".

ВАНДАЛИ 20-го СТОЛІТТЯ

Архітект Ілля Глазунов в „Ізвєстіях" з 6-го квітня ц. р. в статті „Що пам'ятати, чим пишатися" пише про те, як „дбають" органи совєтської влади про історичні пам'ятки:

„... Наприклад, у Вітебську в грудні минулого року на вимогу міської влади „знято з охорони" надзвичайно рідкісний пам'ятник 11-го століття — церкву Благовіщення, сучасницю „Слова про Ігорів похід". Введена в оману міська влада санкціонувала зняття з охорони цього пам'ятника, і його негайно зруйновано. А менше як за місяць після того Рада міністрів Біруської ССР новим рішенням з 8-го січня 1962-го року взяла під охорону... руїни".

Недавно архітект М. Посохін звернувся з відвертим листом до малярів, в якому пише: „... значну частину історичних пам'ятників використовують орендарі. Дуже часто це „використовування" приводить до їх руйнації. В окремих пам'ятках під загрозою загибелі знаходяться надзвичайно цінні фрески, ліпні окраси, скульптура..."

СТАРИМИ МЕТОДАМИ

В боротьбі проти релігії щораз частіше уживають большевики старих провокаційних метод, до яких вдавалися вони в 1930-их роках. Широкого розголосу набрав у Молдавії судовий процес проти „церковників" у зв'язку з убивством сільського активіста А. Лисника. Справа почалася ще в січні 1961-го року, коли в полі недалеко Бараби, вертаючися з відправи, замерзли священик Б. Никуляк і дяк Довгань. Проте, в ствердження слідчих органів населення села Бараби не повірило: в смерті священика і дяка підозрівали колгоспників участь А. Лисника. В грудні 1962-го року знайшли його на полі вбитим. Судовий процес проти убивців Лисника проведено як „показовий", щоб застрашити населення і використати його для антирелігійної пропаганди. Відвідавши після цього голосного процесу с. Барабу, кореспондент „Правди" пише з обуренням: „Як і давніше, не чути тут голосу пропаґандиста, не йдуть до колгоспників з пристрасним словом активісти. Деякі комуністи самі не показують прикладу у вихованні своїх родин, тримають по хатах ікони, святкують церковні свята. Ікони прикрашують хати комуністів А. Гуґулака і В. Чоботаря, що є членами партійного бюра..."

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДЕ ВЗЯЛОСЯ В УКРАЇНІ ПРІЗВИЩЕ — БРОВКІН

У статті „Чистка розгортається" („Свобода", з 17 квітня ц. р.) сказано: „Очолював таке міністерство (внутрішніх справ) Української ССР протягом останніх семи років О. Бровкін, комуніст з виразно російським прізвищем".

З москалем, що мав таке прізвище, мені довелося досить добре познайомитися на засланні в м. Кемі на Архангельщині в рр. 1908 - 10. Бровкін мав тоді яких 24-25 років, походив із Калужчини. Виглядав досить мізерно, бракувало двох чи трьох верхніх зубів, спідня губа звисала. Вважав він себе приналежним до партії большевиків, а хотів, як казав не раз, досягнути звання прокурора. В поводженні Бровкін був дуже нахабний і безоглядний.

Спільного ми мали тільки те, що з деяких предметів гімназіяльного курсу користались одною педагогічною помічю Валентини Занудькової. Ця, тоді ще молоденька з укінченою гімназією есерівка походила із змосковщеної родини невеличкого урядовця міста Херсону. Валентина Дмитрівна іноді скаржилась, що її другий учень, Бровкін, дуже нахабний, і вона ніяк не може його позбавитись. І так, там він від неї не відчепивсь. По відбутті заслання калужець Бровкін подався за Валентиною під херсонські зорі.

Час від часу я обмінювався з нею приятельськими листами, як з колишньою вчителькою. І стало мені відомо, що в 1911 р. подружжя Бровкіних ущасливилось синком.

Думаю, що я не помилюсь, коли буду твердити, що О. Бровкін, комуніст - енкаведист, саме і є нащадок отого подружжя Бровкіних.

Ф. Меленко

НАУКА ДЛЯ ГОСТРОЯЗИКИХ

Не один раз хотів я написати відповідь на фейлетон Ікера „Українізація почалася від вареників". І таки не втерпів, мушу відгукнутися.

Оповідав мені один знайомий з Шикаґа, як їхав він автобусом у товаристві муринки і двох наших гостроязиких жіночок, які за час дороги не залишили сухої нитки на муринці. Говорили вони, звичайно, по-своєму. Муринка в тому часі тільки визирала у вікно. Коли прийшов час мені і їй висідати — сказав мій знайомий — муринка, звертаючись до жінок, промовила по-українськи:

— Вибачайте! Якщо на другий раз будете когось обмовляти в автобусі, то уважайте, щоб вас не віддали у руки поліції. До побачення! — І вийшла з автобусу, а тих жінок якби по лиці вибила.

Підійшов я до муринки — каже мій знайомий — і питаю, звідки вона так чудесно навчилась говорити по-українськи. Вона відповіла:

— Я від маленької дитини виростала серед українських дітей і характер ваших людей дуже добре знаю.

Остаюся з християнським привітом для „Свободи", УН-Союзу й високоповажаного пана фейлетоніста Ікера

о. Яків, студент

ЧИТАЙТЕ ЩОДЕННИК „СВОБОДУ"!

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

(1)

Пленарна наукова конференція УВАН у ЗДА на тему „Національне питання в СССР на тлі XXII з'їзду КПСС"

30 грудня 1961 року в Ню Йорку відбулась пленарна конференція УВАН у ЗДА, що її скликала Комісія для вивчення пореволюційної України і Совєтського Союзу і що була присвячена темі „Національне питання в СССР на тлі XXII з'їзду партії". Конференція була міжнародною, з участю інших неросійських націй СССР, крім української. Всього вислухано і обговорено чотири доповіді. Доповідь „Становище в тюрксько - мусульманських республіках СССР", що її мав виголосити д-р Гаріп Султан, в останню хвилину відкладено з огляду на хворобу доповідача.

Конференція була особливо цікава у зв'язку з актуальністю, що тепер має в СССР національне питання.

Адже головною проблемою, що сьогодні турбує Кремль, є не проблема побудови комуністичного суспільства, а проблема національна, і націоналізм поневолених Москвою народів становить головну небезпеку для Москви. Цей факт ясно ствердив на XXII з'їзді КПСС сам Хрущов і так це записано до нової партійної програми. Хрущов сказав: „Націоналізм, в якій би формі він не виступав, є найнебезпечнішою політичною й ідеологічною зброєю, якою користується міжнародна реакція" в нинішній боротьбі проти СССР. Те саме записано в новій програмі (розділ III): „Головна політична й ідеологічна зброя, якою користується міжнародна реакція й рештки внутрішніх реакційних сил проти єдности соціялістичних націй, це — націоналізм. Прояви націоналізму й національної обмежености не зникають самі по собі після встановлення соціялістичного устрою. Націоналістичні упередження... бувають найбільш довготривалими і впертими, озлобленими і спритними. Комуністи вважають своїм першочерговим обов'язком виховувати трудящих в дусі... непримиренности до проявів націоналізму..."

Світ цього чомусь не розуміє. Говорячи ж про використання Заходом національних конфліктів в СССР, Хрущов лише стверджує, що такого використання він найбільше боїться. Для нього страшним являється навіть те, що Захід уже трошки робить, наприклад, промови Діфенбейкера про колоніяльне становище України, хоч фактом є, що Захід майже нічого не робить. Сотні дослідів уже опубліковані на Заході про те, що є другорядним, якою буде економіка СССР через 20 років, згідно з новою програмою тощо. А найголовнішої проблеми СССР ще й досі не помічають.

Доповідь Ю. Лавріненка: „Національна програма Хрущова на тлі 85-ліття Емського указу Олександра II"

Доповідач вказав на органічний історичний зв'язок між антиукраїнською політикою царату і сучасною політикою КПСС. Емський указ 1876 р. наказував „не допускать", „воспретить", „закрыть", українські книжки, мову, культуру. Розвиваючи постанови указу, цар Олександер II власною рукою дописав: „Географічне Товариство в Києві закрити". А це Товариство, що його вважають першопочатком Української Академії Наук, за три роки своєї праці встигло було вже здобути собі визнання в світовій науці. Після Емського указу, з України було заслано тисячі студентів, припинено загальний український культурний процес на 30 років.

Але цар не міг завернути назад колесо історії. В замаскованих формах на Східній Україні і в леґальних — на Західній національно - культурна творчість продовжувала розвиватися, виникли перші українські політичні партії і за їх участю в 1905 році Україна почала всеімперську революцію. Це тоді граф Вітте визнав: „Коли 35 % населення — інородці, а росіяни поділяються на великоросів, малоросів і білорусів, то неможливо в XIX і XX століттях провадити політику, іґноруючи цей капітальної ваги факт". Ще кілька років проминуло і під тиском дальшого розвитку національного руху Ленін мусів ствердити: „Якщо Фінляндія, якщо Польща й Україна відокремляться від Росії, то нічого поганого нема... Треба збожеволіти, щоб продовжувати політику царя Миколи".

Але в 30-40-х роках Сталін таки вирішив „збожеволіти". Він заподіяв безпрецедентні злочини народовбивства супроти цілих народів і культур. Смертельно ранені неросійські нації пережили ще й це, їх культурно - національна окремішність ще вижила і збереглась. Перед новим царем імперії — Хрущовим — постало питання, що і як робити далі. Його відповідь — русифікація, нівеляція, перетоплення всіх неросійських націй в одну російську кашу.

XXII з'їзд партії записав цю практику до офіційної партійної програми. КПСС має тепер у пляні здійснити за 20 років те, що хотів, але не міг зробити Емський указ. Доповідач наголосив, що тепер культурно - національне існування неросійських народів СССР поставлено під велику загрозу.

Ю. Лавріненко навів ряд прикладів про зріст тривоги за долю української нації з боку української інтеліґенції, культурних діячів і молоді в УССР. На окремі приглушені голоси протесту проти нової національної програми КПСС партія відповіла погрозами „гострої боротьби". Доповідач вважає, що кремлівську олігархію тривожить той риск, на який вона пішла, записавши відкрито в програму мету „стирання національних відмінностей" в епоху, коли у світі йде процес кристалізації народів у своїх власних державах - націях.

Доповідь А. Адамовича: „Русифікація як прояв національної політики КПСС на Білорусі"

В доповіді, виголошеній білоруською мовою, А. Адамович відзначив, що нова програма КПСС леґалізує і обґрунтовує русифікацію демографічну (перший і другий абзаци IV розділу II-ої частини, мовно - лінґвістичну (пункт „г" цього розділу) і культурно - цивілізаційну (пункт „д"). Спираючися на методу американського вченого проф. Барґгурна і на статистику перепису населення 1959 року, Адамович ствердив, що за ступенем демографічної русифікації білоруси тепер посідають місце поруч з українцями дещо нижче від неслов'янських народів (вірмен, грузинів, тюрків), але значно вище дрібніших національних меншин як карели, мордвини чи жиди. Це, на його думку, говорить за поважний спротив білорусів і українців політиці перемішування населення: вони не хочуть виїжджати з своїх республік і т. д. Основний вид русифікації — це мовна русифікація. Вона здобула новий поштовх у шкільній реформі 1957 р., яка зробила навчання національних мов у школах принципово необов'язковим. На Білорусі, як і на Україні, поступ у цій ділянці збігся ніби з протилежним поступом деякої „лібералізації" в царині літератури, літературної мови, допущення навіть деяких виступів за чистоту мови, очищення її від русизмів, тощо. Але в цій „лібералізації" Адамович добачає хитру тактику Москви — прикрити той факт, що шкільна реформа підрізує національні мови в корені. Пропущене через нову школу, нове покоління молоді відвикне від національної мови і таким чином і література в цій мові буде позбавлена читача та відмиратиме. Цьому сприяє вже тепер також і політика обнижування накладів видань на національних мовах. Білоруські часописи в БССР виходять лише в тиражах по 7.000 примірників, а „Весьці" Академії Наук БССР білоруською мовою мають тираж лише — 250 примірників.

Шевченківська конференція у Вашинґтоні

Вашинґтонський Осередок Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка і Вашингтонська Група Української Вільної Академії Наук провели 25 березня спільну урочисту Шевченківську Конференцію.

В першій доповіді на тему „Традиції Шевченка в поезії Лесі Українки" П. Одарченко з'ясував, з якою великою пошаною ставилася Леся Українка до особи українського геніяльного поета та до його творчости. Далі доповідач проаналізував поезії Лесі Українки, присвячені Шевченкові. У головній частині своєї доповіді П. Одарченко докладніше зупинився на з'ясуванні особливостей впливу творчости Шевченка на поетичні твори Лесі Українки в різні періоди її літературної творчости. Почавши з запозичення зовнішніх формальних особливостей ранніх романтичних поезій Шевченка, Леся Українка в своєму циклі віршів „Невільничі" та „Сльози - перли" виступила як гідна спадкоємиця ідейного змісту політичної поезії Шевченка, як продовжувач його мужньої, палкої, пристрасної лірики. Виробивши свій власний поетичний стиль, Леся Українка ішла ідейним Шевченківським шляхом, продовжуючи і розвиваючи традиції геніяльного Кобзаря України.

Друга доповідь П. Оришкевича була присвячена темі „Деякі природні та географічні моменти в творах Шевченка". Доповідач проаналізував найчастіше використовувані в поетичних творах Шевченка образи вітру, могили, рослин, тварин та інших явищ живої і неживої природи. Далі доповідач відзначив, які місцевості України та інших країн згадуються в творах Шевченка,

П. Ковалів у доповіді на тему „Останні дні життя і смерти Шевченка", використавши нові факти біографії Шевченка, а також цікаві спогади сучасників, подав яскраву картину останніх тяжких днів життя виснаженого і змученого смертельною хворобою Шевченка. Смерть багатостраждального поета - борця викликала глибоке і щире співчуття з боку інтеліґенції, зокрема студентства. Доповідач процитував деякі промови, виголошені під час похорону Шевченка. Дехто з присутніх на Шевченківській Конференції у приватних розмовах висловлювали своє задоволення доповідями, відзначаючи їх змістовність та наявність у них нових фактів і висновків.

П. В.

● Індійський прем'єр Неру заявив, що індійські війська відкинуть кожний військовий наїзд Пакістану з приводу спору за Кашмір. Індія обурена на Пакістан за зголошення ним скарги до Об'єднаних Націй з приводу анектування Індією частини Кашміру без переведення там плебісциту, як цього домагався Пакістан. Неру твердить, що видана недавно пакістанським урядом мапа Пакістану з включенням туди Кашміру — це „плід фантазії".

Сан Франсіско Шевченкові

Збірковий Комітет. З ініціятиви Відділу УКК відбулися 3 березня громадські загальні збори для вибору збіркового комітету Пам'ятника Шевченкові. Зборами проводив проф. Ю. Каменецький.

Інформативну доповідь про ухвалення закону будови пам'ятника, про перебіг збірки в краю і в Сан Франсіско виголосив Тарас Цмайло-Кульчицький. Збори вибрали комітет із 7-ох членів, який покликав на голову п. Кульчицького та намітив плян праці, розділюючи між членів райони, де вони мають перевести збірку.

Відозва, видана Комітетом, мала успіх. Коли до загальних зборів сума збірки виносила дол. 893, то з початком квітня збільшилися до дол. 1150. Є повна надія, що вона вкоротці осягне визначену центральним комітетом квоту дол. 2000. Було б тільки побажаним, щоб молоді, добре ситуовані громадяни не дали себе випереджувати старшим — емеритам.

Шевченківська Академія 1 квітня. Пієтизм української колонії Сан Франсіско і околиць для Т. Шевченка особливо проявився в Академії, що її влаштував відділ УКК. Академія відбулася в просторій, репрезентативній залі Каліфорнія - Клюбі. В першій частині доповідь англійською мовою виголосила п-на Тереса Алеп, українка з Канади. В ній подала вона важні етапи з життя і творчости Т. Шевченка та значення його для українського народу. Доповідь українською мовою виголосила з чуттям п-ні М. Мельник. Вона змалювала Шевченка як вірного сина України та духового провідника українського народу. Коли ми, говорила вона, — будемо йти слідами Т. Шевченка і любити Україну, як він її любив, то про її майбутність можемо бути спокійні. Вдатна гра на фортепіяні 7-літньої учениці Л. Важеніної закінчила першу частину.

Організатором і душею другої частини Академії був п. В. Чайковський, колишній професор музичного Інституту ім. М. Лисенка у Львові. Він виконав „Заповіт" та „Огні горять" та виступив у дуеті з опери „Аїда" та в ролі Возьного в опері „Наталка Полтавка". Оперова співачка (сопран) О. Задорожна виконала три пісні: „Ой одна я одна", „Нащо мені чорні брови", „Веснівка" та виїмки із опери „Аїди" і „Наталки Полтавки".

Піяніст Е. Маслюк відіграв „Революційний етюд" Шопена та Ревуцького „Леґенду" і „Героїчний етюд". Його виступ прийняла зібрана публіка із вдоволенням. Піяніст і композитор І. Вовк своїм супроводом багато причинився до мистецького успіху Академії, яка була на високому рівні.

Українська численно зібрана громада із вдоволенням покидала залю, скріплена духово і морально. Організаторам Академії належиться повне признання.

Сходини для організації Осередку Праці НТШ відбулися 14 квітня в залі православної церкви. Інформаційну доповідь про НТШ та його завдання подав муж довір'я НТШ Ю. Каменецький. По доповіді роздав присутнім інформативний матеріял та заяви. Другі організаційні вже сходини призначені на половину червня. На терені Каліфорнії є кільканадцять українських вчених. Об'єднання їх в Осередок праці було б корисним для української науки і для української громади.

По доповіді п. Ю. Каменецький прочитав реферат на тему: „Національне питання в СССР". Прелеґент обговорив такі теми: Маркс і марксисти про національне питання. Критика їх поглядів. Національне питання за царату. Погляди російських поетів, письменників, публіцистів, істориків та фільософів на національне питання в 19 ст. В оживленій дискусії брали участь: проф. Панасенко, пані Мельник, мец. Чабан, інж. Лиско.

Ю. К.

Україна — темою шкільної праці

Це тема праці студентів американської школи в Довні, передмісті Лос Анджелесу. Вчителі запропонували своїм учням теми кількох країн і народів. Серед них була і Україна, її нарід і традиції. Кілька 18-літніх студенток вибрали цю тему і звернулися за допомоговими матеріялами до Союзу Українок в Лос Анджелесі. Голова Відділу СУ пані О. Лукач запросила американських дівчат до свого дому, провела з ними довшу бесіду, ознайомила їх з книжками, мистецькими творами та експонатами з українською тематикою, що мала при собі, та коротко розказала про Україну, її народ, побут, історію, долю і недолю нашої Батьківщини. Дівчата були ще більше зацікавлені обраною темою, і скоро вся школа заговорила про нову незвичайну тему, на яку пишуть свої праці студентки. Союз Українок влаштував в приміщенні тієї школи спеціяльну виставку експонатів про Україну, яку в днях 29 і 30 квітня оглянули всі студентки школи.

Іван Овечко

З НАШИХ БУДНІВ

„МИ, КАЖУТЬ, З УКРАЇНИ!"

Під гас цих Свят Великодня у нас, за словами поета, з журбою радість обнялась: гірку пігулку поразки „Тризуба" в розгривках за футбольну гашу Америки осолодили нам виступи наших танцюристів з Києва, під керівництвом Павла Вірського.

Якби я був такий поет, як мій кум-маґістер з Філядельфії, то вструґав би на гесть братів і сестер з України якусь оду ги там панегірик, що погинався б так: „Серця наші підскакують з радости так високо, як ви, дорогі скакуни, в „Запорізькому герці" а душі наші скитальські відкриваються вам назустріг так широко, як широкі й бездонні є ваші козацькі шаравари!"

А тому, що я не поет, то залишу шаравари в спокою, тим більше, що я особисто в них не кохаюсь... Я не заперегую факту, що брати скаґуть несамовито і завзято вимахують списами, „аж волосся стає дуба"! — як пишуть американські критики. Проте, мене полонили й огарували докраю сестри з України, той пишний букет землі української, той маків цвіт у райдужних народних строях, що їх так прекрасно оформив мистець Анатоль Петрицький.

От, жаль, гому пан Соль Юрок не привіз нам до Ню Йорку ще й цього народного художника. Тут маестро Йосиф Гірняк огі свої видивив, ждав на старого побратима з свяґеним ясґком, ковбасою та іншими снідями, а побратим десь то й забарився... Та й ще мені жаль, що дорогі сестри з України, які на сцені Метрополитен Опери виглядають як князівни, як богині, — вийшовши з будинку Опери, переміняються в полохливі, перестрашені сарни, що тікають від братів - емігрантів, гей від вовкулаків! Котра обміняється з вами на ходу марним слівцем, котра підпише програмку тремтягими пальцями, інші — просто ховаються під крила „опікунів".

Друг Микола Понеділок каже, що це наслідок того, що дівгат повели на Бродвей і там показали їм реклями кримінальних фільмів, — з ґенґстерами, індіянами, ковбоями та з іншими франкенштайнами. І тепер у кожному з нас, навіть в такому херувимі, як Василь Барка, дівгатам увижається Аль Капоне або син Франкенштайна...

Хлопці - молодці трохи відважніші, але теж небалакуґі. „В розмові з вами реаґують, як автомати, не як живі люди", — таке враження мав один наш уґений - психолог. Найвідважніший з них це таки мистецький керівник Ансамблю, Павло Вірський. Це він, кажуть, ходив до редакції „Ню Йорк Таймсу" спростовувати плутану статтю п. Гюса, що його Ансамбль не є „рашіян", а таки український. „Ми — з України!" Якщо це правда, не леґенда, то гесть йому за це і слава, не менша, як за його артистигні досягнення.

Потім, як знаємо, „Ню Йорк Таймс" поправився і після прем'єри помістив ентузіястигну рецензію п. Джана Мартіна, який посилає до лікаря на „гек-ап" кожного такого, кому не припав би до вподоби український балет. Дуже похвально сказано, як рідко коли про нашого брата! Отак і помаґайте нам далі, земляки з-поза завіси, просвіщати вільний світ, бо нам уже руки опадають від ширення правди про Україну, яку ще досі деякі політики цього вільного світу уважають за „модерну вигадку".

Мені здається, що їм також не зашкодив би весняний „гек-ап"...

Ікер

СТАНИЧНА ПЛАСТОВА СТАРШИНА
в НЮ ЙОРКУ
повідомляє в глибокому смутку все Пластунство і Громадянство, що в понеділок, дня 30-го квітня 1962 р. згинув трагічною смертю

†

ПЛАСТУН-ЮНАК
Роман БІЛЬЧИНСЬКИЙ
член IX Куреня
Уладу Пластунів-Юнаків ім. Святослава Завойовника.
Похорони відбулися в четвер, дня 3-го травня 1962 р.
ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Зі спорту

УСК НЮ ЙОРК — ПОЛЬСЬКІ СОКОЛИ 1 : 0 (0 : 0)

УСК: Р. Паттерсон — С. Карті, Й. Цап — Г. Бредлі, Дж. Керні, Є. Чижович — Т. Мулвой, В. Лі, В. Чижович, Т. Пурдон, Дж. Росс.

Ворота: 80 хв. Т. Пурдон. Суддя: Ріро. Глядачів: 250.

— Ню Йорк, субота 28-го квітня ц. р. — Український Спортовий Майдан в Коледж Пойнті.

Великий весняний вітер і брак великої ставки (що врешті, сталося із українсько-польським суперництвом?) звели ці змагання до буденної копанини. Не піднесла настрою передача Соколами пам'яткової таблички для УСК-у, а квітів Соколам від УСК-у.

Першу половину вітер дмухав Соколам в плечі, але вони не могли пролізти через оборону УСК-у. УСК також мав свої труднощі, але, крім того, мав декілька нагод. В другій половині, з вітром більшість гри відбувалася на половині Соколів, але через мізерну гру нашого нападу не було небезпечних позицій перед воротами противника. В цьому періоді В. Лі та Т. Пурдон промазали дві прекрасні нагоди. Десять хвилин до кінця змагань, коли здавалося, що УСК мусить задовольнитися нерішеною. Пурдон стрілив одинокі ворота дня.

Ширші Сходини Членів УСК-у.

В суботу, 5-го травня ц. р. відбудуться в домівці УСК-у Ширші Сходини Членів. Справи УСК-у будуть реферувати члени Дирекції та Управи. Одною з головних справ буде обговорення плянів УСК-у на 1962/63 сезон. Початок год. 7.30 вечора.

Однодолярова збірка в неділю 6-го травня.

Кожного року УСК проголошує на початку травня збірку під українськими церквами під гаслом „Одного доляра раз на рік". Фонди цієї збірки є призначені виключно на дальшу сплату довгу і розбудову Українського Спортового Майдану в Коледж Пойнті. Сподіваємося, що наша громада Метрополії щиро і щедро, як досі, відгукнеться на цю збірку. Кожний однодоляровий жертводавець дістане відзнаку.

Роман Лисняк

● Британський прем'єр Геролд Мекміллен заперечив, вернувшись з ЗДА і Канади, наче б ЗДА робили будь - який натиск на Британію у зв'язку з її заходами приступити до західньо - европейського господарського бльоку, Спільного Господарського Ринку. Мекміллен ствердив, що ЗДА стурбовані за свій експорт, якщо країни Коммонвелту будуть упривілейовані щодо їхнього товарового експорту до Европи.

● З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку інформують, що квитки на Весняний Ярмарок, який відбудеться в суботу дня 12 травня ц. р., виконавцями на якому будуть відомі мистецькі сили, є вже в продажу в крамницях ЕКО, Арка і Сурма.